

explorador

El Kurdistan sirianà després de l'ocupació de Daesh

vista prèvia >

El Kurdistan sirianà lluita per garantir la seva supervivència enmig de la guerra que es viu a la regió. Immersos en el caos de l'infern sirianà, els kurds han arribat a controlar un terç del territori de l'estat impulsant mesures revolucionàries de democràcia i igualtat. La lluita d'interessos entre les potències regionals i internacionals determinarà en bona mesura la seva sort, en un conflicte que encara no ha escrit les seves últimes pàgines.

Marta Brik

Polítòloga i màster en relacions internacionals

@martabrikg

El joc de la geopolítica mundial en un tauler tan complex com Pròxim Orient fa que el futur dels kurds-sirians sigui extremadament incert. El Kurdistan, la nació sense estat més gran del Pròxim Orient amb una població estimada que podria arribar als 35 milions d'habitants, està dividida en quatre regions pertanyents a estats diferents: Turquia, Síria, l'Iraq i l'Iran. Tradicionalment, la regió kurda-siriana, també anomenada Rojava, havia estat la que menys interès havia produït al nacionalisme kurd, ja que en el conjunt, els kurds a Síria eren menys nombrosos que els kurds de l'Iran, l'Iraq o Turquia.¹ Ara bé, l'evolució de la guerra siriana (2011-actualitat), les victòries militars contra Daesh i la possibilitat d'establir un govern autònom, han canviat dràsticament la manera com la lluita kurda, i també la comunitat internacional, perceben el Kurdistan sirianà.

El Kurdistan sirianà abans de la guerra

La comunitat kurda a Síria ha viscut durant dècades en l'ostracisme absolut. L'Estat sirianà, des de la seva

creació, ha volgut enfortir el projecte de l'estat-nació i ha procurat que els kurds no generessin tensions internes. Per aquest motiu, mantenia la comunitat kurda en una situació econòmica, política i social desfavorida.² La situació dels kurds sirians estava tan degradada políticament i social que, quan a la dècada de 1980, els kurds-turcs van demanar ajuda el règim de Hafez al-Assad (1930-2000), aquest va acollir Abdalà Öcalan (1947) líder del Partiya Karkêren Kurdistan [Partit dels Treballadors del Kurdistan] (PKK).³ L'Estat sirianà no temia el nacionalisme dels kurds sirians; simplement creia que havien deixat d'existir.⁴

Amb el final de la Guerra Freda i sense el suport dels soviètics, Öcalan va ser detingut per Turquia i condemnat per traïció. Amb el líder a la presó, el moviment kurd va viure «unes fluctuacions ideològiques que han transformat radicalment l'escenari ideològic del Pròxim Ori-

ent».⁵ El PKK, que tradicionalment s'havia centrat en establir un Estat propi per als kurds-turcs, començava a plantejar-se el «confederalisme democràtic», un projecte polític de democràcia radical per a tots els kurds en forma d'una confederació que superava les fronteres estatals.⁶

L'esclat de la guerra civil siriana (2011-actualitat)

En el context de les Primaveres Àrabs de 2011, centenars de milers de persones es van manifestar per demanar llibertat i reformes democràtiques a diversos estats del nord d'Àfrica. Malauradament, el que va començar com unes revoltes populars, a Síria, es va convertir en pocs mesos en una confrontació civil a gran escala que modificava profundament l'escenari dels kurds-sirians i del Pròxim Orient.

Amb la intensificació de la repressió del règim sirianà, l'oposició va recórrer a les armes i a la militarització for-

2 M SUR, «Kurdistan sirianà».

3 Organització política-militar que lluita pels drets polítics i culturals kurds. Considera organització terrorista per Turquia, els EUA i la UE.

4 VÀZQUEZ, *Kurdistan, el poble del sol*.

5 ROSSELLÓ, «Rojava, la revolució anarquista de Oriente Próximo».

6 Ídem.

1 VÀZQUEZ, *Kurdistan, el poble del sol*.

Rojava es caracteritzava per la implantació d'assemblees populars per a la presa de decisions, generant-se mecanismes de participació ciutadana relacionats amb la democràcia directa

mant l'Exèrcit Lliure de Síria (ELS),⁷ davant d'un règim que trontollava i prenia mesures cada cop més dràstiques.

Malgrat els aixecaments a tot el país, la regió kurda es va mantenir a l'espera de veure com es desenvoluparien els esdeveniments.⁸ Cal tenir en compte que les reivindicacions kurdes a Síria, a diferència del que succeeix a Turquia, l'Iraq o l'Iran, no havien provocat conflictes sagnants. A Rojava s'hi vivia un conflicte de baixa intensitat. A l'estiu de 2012 les tropes lleials al líder del règim sirí, Bashar al-Assad (1965), van començar a abandonar la regió per defensar l'eix Homs-Alep-Damasc, ja que el règim estava encerclat per rebels i jihadistes. Davant el buit de poder existent, els kurds van començar a teixir estructures assembleàries d'administració política.⁹ Així, van aconseguir una preuada oportunitat de construir una administració

autònoma que no hagués estat mai permesa ni pel règim ni pels altres rebels.

En el calidoscopi polític kurd-sirià es va consolidar la formació nacionalista promoguda pel PKK, el Partiya Yekîtiya Demokrat [Partit de la Unió Democràtica] (PYD) com a partit dominant. Aquesta organització es diferenciava de la resta de forces kurdes perquè disposava d'un braç armat, les Unitats de Protecció Popular Kurdes conegudes per les sigles YPG. El juliol de 2012, els diferents partits reconeixien les YPG com a úniques milícies armades¹⁰ i aquestes començaven a prendre el control de nombroses poblacions kurdes, al principi sense un ús actiu de les armes. L'exèrcit i la policia siriana es van retirar sense combatre ni interferir en la presa de control de les milícies kurdes. Aquesta passivitat va provocar que alguns crítics acusessin els kurds del PYD de tenir un acord secret amb el govern d'Al-Assad, fet que el partit sempre ha negat.¹¹

L'administració de Rojava

Els kurds van estendre el territori que controlaven i van començar a governar-lo sota una administració independent. Aquest procés de construcció de l'administració, que va començar el juliol del 2012 a Kobane, va ser lent i territorialment desigual.¹² Els mecanismes de transformació social que es van posar en marxa estaven inspirats en el confederalisme democràtic d'Òcalan. Rojava es caracteritzava per la implantació d'assemblees populars per a la presa de decisions, generant-se mecanismes de participació ciutadana relacionats amb la democràcia directa.¹³

Encara que Rojava és de majoria kurda, des d'un primer moment la nova administració ha volgut esdevenir una entitat poliètnica i plurinacional, ja que aplega poblacions significatives d'àrabs, assiris i turkmenis, com també poblacions minoritàries d'armenis, circassians i txetxens.¹⁴

7 ÁLVAREZ-OSORIO, *Síria, Revolució, sectarisme y yihad*.

8 VÀZQUEZ, *Kurdistan, el poble del sol*.

9 ROSSELLÓ, «Rojava, la revolució anarquista de Oriente Próximo».

10 M SUR, «Kurdistán sirio».

11 Ídem

12 ROSSELLÓ, «Rojava, la revolució anarquista de Oriente Próximo».

13 SANCHA, «Las milicias antiyihadistas anuncian la reconquista de Raqa, bastión del ISIS en Siria».

14 M SUR, «Kurdistán sirio».

El «contracte social» kurd reconeix totes les llengües amb igualtat i oficialitat: l'àrab, el kurd i el siríac

El «contracte social»¹⁵ kurd reconeix totes les llengües amb igualtat i oficialitat: l'àrab, el kurd i el siríac. L'objectiu no és crear un mosaic, seguint el model libanès, sinó promoure una integració absoluta, amb màxim respecte per l'ètnia, la religió i la llengua.¹⁶

Un altre dels aspectes on la nova administració capgira els plantejaments establerts és en l'economia. Rojava pretén desenvolupar una economia d'inspiració comunitària. Tot i que l'administració kurda no cobra impostos, gràcies als beneficis obtinguts dels recursos naturals, especialment del petroli, alguns cantons poden oferir pa, aigua, electricitat, petroli o alguns béns bàsics a la població, de manera gratuïta o amb cobraments simbòlics.¹⁷ No obstant això, la guerra ha condicionat la consecució del projecte de transició econòmica, pel que avui encara conviuen tres models d'economia: el de les comunes; el

capitalista, previ a l'autonomia; i el de guerra, totalment centralitzat i que ha arribat a suposar el 70% del pressupost del govern de Rojava.¹⁸

Un dels aspectes que més va atreure l'atenció d'Occident va ser el reconeixement dels drets de les dones. En aquest sentit, la visualització més evident va ser l'alt nombre de milicians al front que duïen a terme operacions de combat contra Daesh. Les mesures per garantir la igualtat de la dona resulten molt revolucionàries a la zona. A Rojava, tots els càrrecs institucionals han de ser compartits per un home i una dona; es prohibeix el casament forçós i amb menors, la poligàmia i la mutilació genital femenina; es garanteix la igualtat de drets laborals, de sou, d'herència i d'accés als tribunals.¹⁹ Tanmateix, algunes d'aquestes mesures han suscitat controvèrsies a l'interior de la regió, i no només entre els àrabs —que senten que els kurds estan imposant els seus costums—, sinó també entre alguns kurds més conservadors.²⁰

Ara bé, Rojava també ha estat acusada de convertir-se en un règim autoritari. La seva legitimitat va sorgir de les milícies i de les assemblees que, tot i ser molt nombroses, formalment no són tan transparents i representatives com unes eleccions. A més, el partit dominant, PYD, va suprimir la resta d'institucions, segueix assetjant els partits propers al kurd-iraquíà Masoud Barzani (1946),²¹ i censura les protestes. Ja hi ha veus que denuncien que Rojava ha caigut en els paranys d'un model d'estat repressiu de partit únic.²²

El terror islamista i la resistència kurda

El caos i el buit de poder de la guerra siriana van ser l'escenari perfecte per a la proliferació de grups terroristes, dels que destaquen dues organitzacions jihadistes relacionades amb Al-Qaida: Al-Nusra i Da-

of their own in northern Syria».

21 President del Kurdistan iraquíà de 2005 a 2017. Líder del Partiya Demokrat a Kurdistanê [Partit Democràtic del Kurdistan] (PDK), i rival regional del PKK.

22 THE ECONOMIST «The Kurds are creating a state of their own in northern Syria».

15 El contracte social és la denominació que fan de la constitució del Kurdistan siríà. Eviten l'ús de la paraula constitució per no assimilar-se a un Estat; volen reafirmar l'esperit d'un contracte entre persones.

16 VÀZQUEZ, *Kurdistan, el poble del sol*.

17 Ídem.

18 ROSSELLÓ, «Rojava, la revolució anarquista de Oriente Próximo».

19 VÀZQUEZ, *Kurdistan, el poble del sol*.

20 THE ECONOMIST «The Kurds are creating a state

Davant del creixement aclaparador de Daesh, que seguia ocupant territoris del nord de Síria, a partir del 2013 les milícies kurdes van canviar de tàctica: van deixar d'esperar la retirada de l'enemic per avançar en una clara ofensiva

esh. Totes dues combreguen amb la doctrina salafista/wahhabita²³ i la seva agenda no es limita al conflicte sirianà, sinó que s'estén a la lluita global contra els «impurs». Un dels trets més destacables de Daesh, en particular, és la seva implantació territorial: va arribar a controlar diverses províncies de Síria i l'Iraq on hi va establir un Califat amb més de 10 milions d'habitants.²⁴ En aquests territoris els tribunals islàmics decretaven càstigs corporals en casos de furt, adulteri, consum d'alcohol o apostasia; però també eren habituals les lapidacions, crucifixions i decapitacions per castigar els delictes més greus. Un altre tret característic és el sectarisme, especialment contra la població xiïta, jazidí i kurda. Una autèntica bomba de rellotgeria si tenim en compte la diversitat religiosa siriana, on conviuen una majoria musulmana sunnita, amb branques més o menys emparentades amb l'islam xiïta com l'alauita, la drusa o la ismaelita, així com

23 Una interpretació particularment rigorista de l'Islam, promocionada arreu del món per la monarquia saudita.

24 ROSSELLÓ, «Rojava, la revolució anarquista de Oriente Próximo».

diverses esglésies cristianes. A diferència d'Al-Nusra,²⁵ Daesh no és d'arrel siriana: la majoria dels seus integrants provenen d'altres llocs del món islàmic i d'Occident. La construcció del Califat va mobilitzar el nombre més elevat de combatents estrangers de la història moderna,²⁶ arribant a més de 40.000 l'octubre del 2017; provinents de més de 110 països diferents.²⁷

Davant del creixement aclaparador de Daesh, que seguia ocupant territoris del nord de Síria, a partir del 2013 les milícies kurdes van canviar de tàctica: van deixar d'esperar la retirada de l'enemic per avançar en una clara ofensiva. Així les milícies YPG van anar expandint-se i controlant cada cop més territori expulsant tant l'oposició rebel com les forces jihadistes de Daesh i Al-Nusra. L'enfrontament clau entre Daesh i les milícies kurdes va tenir lloc entre el setembre del 2014 i el gener de 2015 a Kobane, una ciutat

25 Organització terrorista jihadista vinculada a Al-Qaida que operava a Síria i el Líban.

26 LISTER, «Returning Foreign Fighters: Criminalization or Reintegration».

27 BARRET, «Beyond the Caliphate: Foreign Fighters and the Treat of Returnees».

kurda al nord de Síria. Els jihadistes comptaven amb un arsenal que incloïa, per exemple, més de cinquanta tancs. El setge va ser tan ferotge que més de 150.000 persones van haver de fugir cap a Turquia.²⁸

Els EUA, amb forts interessos geopolítics a la regió i amb la voluntat d'acabar amb el Califat, necessitaven un aliat fort a la zona, i consideraven que donar suport a les forces kurdes era la millor manera de combatre Daesh. Així que, a finals de setembre del 2014, la coalició internacional liderada pels nord-americans va bombardejar posicions jihadistes, reduint la superioritat militar d'aquests sobre els kurds. Després de gairebé un any de resistència, el gener del 2015, s'anunciava la retirada de Daesh de la ciutat. L'heroica resistència de Kobane pot ser considerada l'Stalingrad del segle XXI.²⁹ Amb el suport de l'aviació de la coalició internacional, les milícies kurdes van continuar combatent Daesh en nombrosos pobles i ciutats i van augmentar la seva àrea d'influència fins a Raqqa. Així, els kurds es van

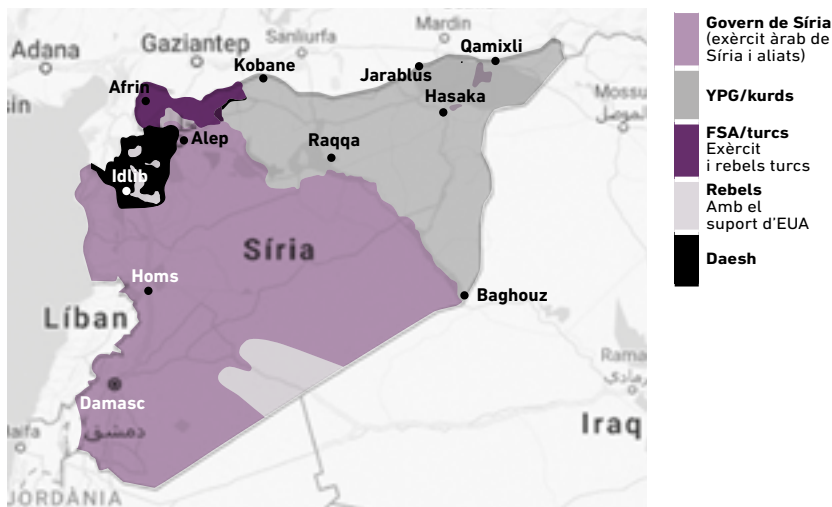
28 ROSSELLÓ, «Rojava, la revolució anarquista de Oriente Próximo».

29 VÁZQUEZ, *Kurdistan, el poble del sol*.

L'administració de Rojava s'estén per un terç del territori siríà, precisament aquell que conté la majoria dels camps petrolers, i els terrenys agrícoles més fèrtils

GRÀFIC 1

Mapa de zones d'influència en el conflicte Sirià, setembre 2019.

Font: www.syriancivilwarmap.com.

convertir en la punta de llança d'una milícia multiètnica, les Hêzên Sûriya Demokratîk [Forces Democràtiques de Síria] (FDS).³⁰ La resistència de Kobane i la lluita kurda contra el Califat van provocar una onada de voluntaris que viatjaven per defensar Rojava, a l'estil dels Brigadistes Internacionals de la Guerra Civil espanyola; però també van atreure l'opinió pública internacio-

30 PERRY, «Where do the Kurds fit into Syria's war?».

nal. Així, per als kurds es va obrir una finestra d'oportunitat, una esclatxa de legitimitat per construir una administració pròpia.

Després de vèncer Daesh, què?

Malgrat el suport militar de la Coalició Global contra Daesh, l'autonomia dels cantons de Rojava no ha estat reconeguda pel règim siríà, ni pels rebels, ni tampoc per cap estat o or-

ganització internacional.³¹ L'administració de Rojava s'estén per un terç del territori siríà, precisament aquell que conté la majoria dels camps petrolers, i els terrenys agrícoles més fèrtils, així com vies comercials tan antigues com la Ruta de la Seda. Una terra tan valuosa és una benedició per a l'administració kurda, però un pol d'atracció per als enemics. Amb l'afegit que molts temen que el seu principal aliats, els EUA, els abandoni en un tres i no res.³²

Després de tres anys de victòries militars, d'eradicar Daesh dels seus territoris, amb la consolidació de l'aliança amb els EUA i amb bones relacions amb Moscou —el principal avalador del règim d'Al-Assad i amb presència militar a Afrin—, els kurds van decidir fer un pas endavant i aconseguir unir territorialment els cantons de Kobane i Yazira amb Afrin, aïllats fins el 2018. Aquest moviment va topar amb el govern turc que considera que els kurds estan anant massa lluny. L'Estat turc no pot permetre que la fron-

31 M SUR, «Kurdistan sirio».

32 THE ECONOMIST «The Kurds are creating a state of their own in northern Syria».

L'Estat turc no pot permetre que la frontera meridional estigui controlada pels nacionalistes kurds del PYD, considerats la seva major amenaça

tera meridional estigui controlada pels nacionalistes kurds del PYD, considerats la seva major amenaça, per la seva proximitat geogràfica i ideològica al PKK.³³

Rússia, per la seva banda, va preferir no posar en perill les bones, tot i que delicades, relacions amb Turquia i va replegar les forces de la zona. La resposta turca va ser implacable, amb el bombardeig d'Afrin i l'expulsió dels kurds de la major part de la ciutat.³⁴ Amb aquesta ofensiva, els rebels i els turcs van passar a controlar un territori fronterer al nord-oest que s'estén des d'Idlib fins a Afrin i Jarablus, zona que fa de tap del territori sirià fins a la riba oest de l'Èufrates.³⁵

Només la presència dels 2.000 membres de les tropes nord-americanes a l'altra banda del riu evita que Turquia acabi totalment amb Rojava; per als kurds l'aliança amb els EUA s'ha convertit en una relació

de dependència.³⁶ Malauradament, el desembre del 2018, el president Donald Trump (1946) va anunciar que Daesh havia estat derrotat i que la presència nord-americana a Síria ja no era necessària. En aquest context, Turquia va proclamar que quan els nord-americans marxessin, les forces turques entrarien en territori sirià per combatre les milícies kurdes. Per la seva banda, Rússia va deixar clar que no vol que Turquia venci els kurds, sinó que pretén que el règim sirià recuperi i uneixi tot el territori. Finalment, Trump va canviar d'estratègia, i la retirada de les tropes nord-americanes serà progressiva i dependrà de diferents factors. Malgrat tot, la incertesa sobre les intencions reals dels EUA complica la vida dels kurds.³⁷

Tot i l'acord entre els EUA i Turquia respecte a la creació d'una àrea segura sense milícies kurdes en un tram de 125 quilòmetres a la frontera amb l'Estat turc, l'objectiu de Recep Tayyip Erdogan (1954) continua sent la destrucció del projecte de Rojava.

Aquesta zona segura és una solució temporal a les tensions entre els EUA i Turquia; ara bé, qualsevol moviment pot desequilibrar la inestable balança entre aquests dos països i convertir el Kurdistan sirià només en un dolç record d'allò què va ser.³⁸

Per altra banda, el règim sirià ha posat de manifest la dependència kurda dels nord-americans, i Al-Assad ha advertit als kurds que no seran els EUA qui els protegiran dels míssils turcs. En la dinàmica de la guerra siriana, però, i malgrat enfrontaments ocasionals, les milícies YPG i el govern de Damasc han evitat grans xocs; fins i tot han cooperat contra enemics compartits.³⁹ Les autoritats kurdes han llançat diverses iniciatives amb l'objectiu d'arribar a un acord polític en el marc d'una Síria descentralitzada.⁴⁰

Malauradament, Damasc s'oposa a les demandes de l'autonomia kurda i pretén recuperar tot el territori sota bandera siriana. El ministre sirià

33 ROSSELLÓ, «Rojava, la revolució anarquista de Oriente Próximo».

34 «The Kurds are creating a state of their own in northern Syria».

35 ROSSELLÓ, «Rojava, la revolució anarquista de Oriente Próximo».

36 Ídem.

37 ROSSELLÓ, «Rojava, la revolució anarquista de Oriente Próximo».

38 PITEL i CORNISH, «Erdogan threatens attack on Kurdish forces in Syria».

39 PERRY, «Where do the Kurds fit into Syria's war?».

40 Ídem.

Les autoritats kurdes han llançat diverses iniciatives amb l'objectiu d'arribar a un acord polític en el marc d'una Síria descentralitzada

d'Afers Exteriors, Walid al-Mouallem (1941), va expressar que «ningú a Síria accepta parlar d'entitats independents o de federalisme».⁴¹ Cal tenir en compte que, actualment, Rojava representa aproximadament un terç de Síria, el territori més gran que no està sota el control del règim d'Al-Assad. Un eventual acord polític entre el règim i els kurds seria un gran pas cap a la reunificació del territori sirianès, però no marcaria el final de la guerra.⁴²

Mentrestant, l'amenaça jihadista persisteix. Vèncer el Califat no significa el final de Daesh.⁴³ Després de guanyar a Baghouz, l'últim bastió del Califat, un miler de jihadistes han fugit cap a l'Iraq, on es reagrupen i mantenen una insurgència de baixa intensitat preparant-se per a una lluita a llarg termini.⁴⁴ L'exèrcit nord-americà calcula que han mort 70.000 dels 100.000 combatents de Daesh, i estima que, per tant, uns

30.000 encara són a la regió. Tot i que la reestructuració s'està duent a terme a l'Iraq, com més temps passi sense un poder clar i sense mesures antiterroristes a Síria, més possibilitats hi ha que els jihadistes travessin la frontera de nou i hi retornin.⁴⁵

Conclusions: Rojava, un castell de sorra en el taulell de la geopolítica mundial

La guerra civil siriana i la lluita contra Daesh va obrir una finestra d'oportunitat als kurds sirians que els va permetre construir una nova administració, inimaginable abans de les Primaveres Àrabs. Malgrat tot, els reptes de l'administració de Rojava són immensos. La dependència d'uns EUA amb un president sense una estratègia clara a la zona posa en risc el seu projecte, davant d'un Estat turc que està disposat a esclafar-los. Rojava pot convertir-se en un no-res. Una discrepància entre els EUA i Turquia, aliats a l'OTAN, tampoc dibuixa un escenari esperançador per a les aspiracions kurdes,

ja que magnificaria el conflicte. Ara bé, arran de la victòria de l'oposició turca a Istanbul, una Turquia sense Erdogan es comença a entreveure, de forma que el comportament turc davant Rojava podria esdevenir substancialment diferent.

Sense el suport nord-americà, l'alternativa pot passar per mirar cap a un règim sirianès, més sectari i repressiu que mai, que reitera per activa i per passiva que no establirà un estat federal amb autonomia per als kurds. Tanmateix, el règim aspira a restablir l'Estat sirianès al complet i, atès el pragmatisme que han demostrat tant aquest com els kurds, no es pot descartar una cessió pacífica al govern sirianès de territoris sense majoria kurda controlats per l'administració de Rojava, a canvi de protecció mútua davant d'ingerències turques.

En aquesta mateixa estratègia es pot trobar l'Iran, que considera el manteniment del règim d'Al-Assad, proper ideològicament i religiosament, com una qüestió de seguretat nacional. La caiguda del règim debilitaria l'Hezbollah libanès, i de retruc l'Iran. Com a conseqüència d'això, el govern iranià

41 Ídem.

42 Ídem.

43 SLY i LOVELUCH, «The Caliphate is no more. But the Islamic State isn't finished yet».

44 LOVELUCH i SALIM, «Hundreds of Islamic State militants are slipping back to Iraq. Their fight isn't over».

45 SLY i LOVELUCH, «The Caliphate is no more. But the Islamic State isn't finished yet».

El Kurdistan sirian, enmig d'aquesta complexa realitat d'interessos i aliances regionals, haurà d'actuar amb molta cura per preservar no només la seva administració autònoma, sinó fins i tot la seva supervivència

promou un acord entre el règim i els kurds sirians que eviti una invasió turca, però que alhora sigui prou difús respecte a l'autonomia kurda per no tenir majors complicacions amb els kurds que viuen a l'Iran. A més, aquest pacte entre el règim i els kurds suposaria disminuir la influència dels EUA a la regió.

Al pol oposat, Aràbia Saudita, malgrat el seu conservadorisme religiós i que part del finançament dels grups jihadistes prové de donacions privades del Golf Pèrsic, és un aliat nord-americà en la lluita antiterrorista. El govern saudita pretén recuperar el seu lideratge regional i promou l'ensorrament del règim d'Al-Assad. Per una banda, donant suport a faccions rebels i, per altra banda duent a terme un paper de mediació amb les tribus àrabs sunnites del nord de Síria, suposadament amb la intenció que aquestes, simpatitzants del règim d'Al-Assad, s'uneixin a un acord per reconèixer Rojava i així desestabilitzar el règim.

I per acabar de complicar el trencaclosques geopolític, Israel percep que Iran ha aprofitat la crisi siriana per estendre el seu poder regional,

però que els kurds sirians poden ser una manera de contrarestar-ho. Amb els nord-americans al nord de Síria evita que les armes d'Iran arribin a la frontera amb Israel, i promovent el reconeixement de Rojava com una autonomia dins d'un estat sirian democràtic limita la influència de l'Iran a Damasc. En definitiva, encara que en un principi Israel no tenia relacions amb Rojava, les aliances regionals el fan posicionar clarament a favor de les aspiracions kurdes.

El Kurdistan sirian, enmig d'aquesta complexa realitat d'interessos i aliances regionals, haurà d'actuar amb molta cura per preservar no només la seva administració autònoma, sinó fins i tot la seva supervivència. Rojava és un castell de sorra en l'instable tauler de la geopolítica mundial. ■

■ Bibliografia

ÁLVAREZ-OSORIO, Ignacio. *Síria, Revolución, sectarismo y yihad*. Madrid: Catarata, 2016.

BARRET, Richard. «Beyond the Caliphate: Foreign Fighters and the Treat of Returnees» [en línia]. A *The Soufan Group*, octubre 2017. Disponible a: <www.soufangroup.com>.

COLECTIVO MEDITERRÁNEO SUR. «Kurdistán sirio» [en línia]. A *Colectivo Mediterráneo Sur*. Disponible a: <www.msur.es>.

LISTER, Charles. «Returning Foreign Fighters: Criminalization or Reintegration» [en línia]. A *Brookings Doha Center*, agost del 2015. Disponible a: <www.brookings.edu>.

LOVELUCH, Louisa i SALIM, Mustafa. «Hundreds of Islamic State militants are slipping back to Iraq. Their fight isn't over» [en línia]. A *The Washington Post*, 21 de juliol de 2019. Disponible a: <www.washingtonpost.com>.

MONEDERO, Marta. «Els kurds de Síria no volem la independència» [en línia]. A *El Punt Avui*, 14 d'agost de 2014. Disponible a: <www.elpuntavui.cat>.

PERRY, Tom. «Where do the Kurds fit into Syria's war?» [en línia]. A *Reuters*, 3 de gener de 2019. Disponible a: <www.reuters.com>.

PITEL, Laura i CORNISH, Chloe. «Erdogan threatens attack on Kurdish forces in Syria» [en línia]. A *Financial Times*, 4 d'agost de 2019. Disponible a: <www.ft.com>.

ROSSELLÓ, Daniel. «Rojava, la revolución anarquista de Oriente Próximo» [en línia].

A *El orden mundial*, 14 de març de 2019. Disponible a: <www.elordenmundial.com>.

SANCHA, Natalia. «Las milicias antiyihadistas anuncian la reconquista de Raqa, bastión del ISIS en Siria» [en línia]. A *El País*, 17 d'octubre de 2017. Disponible a: <www.elpais.com>.

SLY, Liz i LOVELUCH, Louisa. «The Caliphate is no more. But the Islamic State isn't finished yet» [en línia]. A *The Washington Post*, 23 de març de 2019. Disponible a: <www.washingtonpost.com>.

THE ECONOMIST. «The Kurds are creating a state of their own in northern Syria» [en línia]. A *The Economist*, 30 de maig de 2019. Disponible a: <www.economist.com>.

VÀZQUEZ, Jordi. *Kurdistan, el poble del sol*. Manresa: Tigre de Paper, 2015.